

Sygn. akt IV U 601/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Hanna Cackowska-Frank

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 31 marca 2022 r. w T.

sprawy **G. L.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o odsetki

na skutek odwołania **G. L.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

z dnia 10 marca 2021 r. nr (...)

I zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej G. L. prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwot stanowiących różnicę między wypłaconą a należną emeryturą za okres od kwietnia 2016 r. do stycznia 2021 r.:

- od kwoty 4872,44 (cztery tysiące osiemset siedemdziesiąt dwa złote 44 grosze) – od dnia 11 maja 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 czerwca 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 lipca 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 sierpnia 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 września 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 października 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 listopada 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 grudnia 2019 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,

- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 stycznia 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 130,51 zł (sto trzydzieści złotych pięćdziesiąt jeden groszy) – od dnia 11 lutego 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 marca 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 kwietnia 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 maja 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 czerwca 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 lipca 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 sierpnia 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 września 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 października 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 listopada 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 grudnia 2020 r. do dnia 10 lutego 2021 r.,
- od kwoty 135,15 zł (sto trzydzieści pięć złotych piętnaście groszy) – od dnia 11 stycznia 2021 r. do dnia 10 lutego 2021 r.;

II oddala odwołanie w pozostałej części.

/-/ sędzia Hanna Cackowska-Frank

Sygn. akt IV U 601/21

UZASADNIENIE

G. L. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z 10 marca 2021 r., odmawiającej jej prawa do wypłacenia odsetek od wypłaconego wyrównania emerytury. Wskazywała, że decyzja jest sprzeczna z treścią wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu w sprawie o sygn. akt IVU 942/19, zobowiązującego organ rentowy do ponownego ustalenia jej emerytury, a w uzasadnieniu powyższego wyroku stwierdzono, że ZUS nieprawidłowo wyliczył wysokość emerytury na skutek błędu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wskazując, że w przewidzianym w przepisach terminie wypłacił ubezpieczonej wyrównanie emerytury. Zaznaczył, że ustawa z dnia 19.06.2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 1222) nie przewiduje wypłaty odsetek, a jedynie wypłatę wyrównania stanowiącego różnicę między sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby

ubezpieczonej z uwzględnieniem ich waloryzacji a sumą kwot emerytur wypłaconych w okresie od przyznania prawa do emerytury przyznanej na podstawie art. 24 do dnia wydania decyzji wypłacającej wyrównanie, czyli decyzji z 12 stycznia 2021 r.

Sąd ustalił, co następuje:

Decyzją z dnia 1.09.2008 r. ZUS oddział w T. przyznał ubezpieczonej G. L. (urodzonej (...)) prawo do emerytury od 20 sierpnia 2008 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Decyzją z dnia 22.11.2013 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury – na podstawie art. 24 i n. ustawy o emeryturach i rentach z FUS – od dnia 20.11.2013 r., tj. od daty osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. Przy ustalaniu wysokości emerytury, pomniejszono podstawę jej obliczenia o kwotę wypłaconej tzw. emerytury wcześniejszej. Ponieważ tak obliczona emerytura okazała się niższa od dotychczas pobieranej, jej wypłatę zawieszono.

/okoliczność bezsporna/

Wyrokiem z dnia 6.03.2019 r. (sygn. akt P 20/16) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 r. poz. 39), w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r., w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 21.03.2019 r., pod pozycją 539.

/fakt notoryczny/

Decyzją z dnia 6 maja 2019 r., rozpoznając wniosek ubezpieczonej z 19 kwietnia 2019 r., organ rentowy – powołując się na art. 151 § 2 w zw. z art. 146 § 1 k.p.a. – odmówił uchylecia decyzji z 22.11.2013 r. i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa.

Wyrokiem z dnia 18.12.2019 r., sygn. akt IVU 942/19 Sąd Okręgowy w Toruniu zmienił powyższą decyzję w ten sposób, że zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. do ponownego ustalenia wysokości emerytury ubezpieczonej, przyznanej decyzją z dnia 22 listopada 2013 roku, poczynając od 1 kwietnia 2016 r. z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oddalił odwołanie w pozostałej części oraz stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji od dnia 1 kwietnia 2019 r. Wyrok nie uprawomocnił się, został zaskarżony apelacją organu rentowego. Zarządzeniem z dnia 24 marca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w sprawie III AUa 223/20 zawiadomił strony, że postępowanie (wywołane apelacją organu rentowego) uległo umorzeniu z mocy prawa z dniem 12 stycznia 2021 r., albowiem organ rentowy wydał decyzję, w której ponownie ustalił wysokość emerytury zgodnie z treścią art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2020, poz. 1222).

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 12.01.2021 r. organ rentowy z urzędu ponownie ustalił wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej od dnia 20.11.2013 r. tj. od dnia od którego mogła być podjęta wypłata tej emerytury, a następnie podjął jej wypłatę i rozstrzygnął o wypłacie wyrównania za okres od 20.11.2013 r. do 31.01.2021 r. Organ rentowy wskazał, że podstawa obliczenia emerytury nie podlega pomniejszeniu o kwoty pobranych wcześniejszych emerytur. Wysokość emerytury obliczona została od podstawy obliczenia niepomniejszonej o kwoty pobranych wcześniejszych emerytur i wynosi 509278,44 zł (91586,34 zł + 417692,10 zł). Wysokość emerytury od 20.11.2013 r. wyniosła 2012,96 zł.

XI	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.
XII	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.	j.w.

/dowód: wykaz kwot emerytur i wyliczenie wyrównania – k. 29 akt emerytalnych/

Emerytura – zarówno wcześniejsza, jak też przyznana na podstawie art. 24 ustawy – organ rentowy wypłacał do dnia 10-ego danego miesiąca.

Wyrównanie wraz z emeryturą za miesiąc luty 2021 r. zostało wypłacone w dniu 10.02.2021 r.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 3.02.2021 r. G. L. złożyła wniosek o wypłatę odsetek za opóźnienie od kwoty 11017,96 zł, liczonych od 20 listopada 2013 r. do dnia zapłaty.

W wyniku rozpoznania powyższego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

/okoliczność bezsporna, a ponadto

Wniosek, k – 31 akt rentowych,

decyzja z 10.03.2021 r., k 32 akt emerytalnych/

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny ustalono na podstawie faktów notoryjnych, okoliczności bezspornych oraz dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych, których autentyczności nie podważała żadna ze stron.

Zgodnie z art. 194j ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. w Dz. U. z 2021 poz. 291 – dalej jako „ustawa”), kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w 1953 r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i, tj. z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy. Przeliczeniu podlega podstawa obliczenia emerytury przyjęta w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury (art. 194j ust. 2 ustawy). Do ustalenia nowej kwoty emerytury przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia przyjęte w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia (art. 194j ust. 3 ustawy). Emerytura w ponownie ustalonej wysokości przysługuje od dnia, od którego podjęto wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24, a w przypadku gdy prawo do tej emerytury było zawieszona – od dnia, od którego mogłaby być podjęta jej wypłata (art. 194j ust. 4 ustawy). Ponadto, jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi wypłaca się wyrównanie w kwocie stanowiącej różnicę między sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby w okresie od dnia, o którym mowa w ust. 4, do dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem ich waloryzacji, a sumą kwot wypłaconych w tym okresie (art. 194j ust. 5 ustawy).

Przepisy art. 194i i art. 194j ustawy zostały z dniem 10 lipca 2020 r. dodane do przepisów ustawy, na mocy art. 1 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1222 – dalej jako „ustawa nowelizująca”), będącej normatywną odpowiedzią na ocenę stanu prawnego oraz zalecenia Trybunału Konstytucyjnego zawarte w wyroku z dnia 6.03.2019 r. (P 20/16, LEX nr 2627587). W uzasadnieniu projektu ustawy nowelizacyjnej wyjaśniono: „Celem ustawy jest przywrócenie większej podstawy obliczenia emerytury ubezpieczonym, którzy pobierali wcześniejszą emeryturę bez obiektywnej wiedzy, że kwoty wcześniej pobranej emerytury pomniejszą emeryturę powszechną. Chodzi o ustalenie w odniesieniu do

ubezpieczonych, którzy pobierali emeryturę („wcześniejszą”) na podstawie przepisów art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e, art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (zwanej dalej „ustawą”) lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela podstawy obliczenia emerytury („powszechnej”), o której mowa w art. 24 ustawy z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy, który nakazywał ją pomniejszyć o sumę kwot emerytury wcześniejszej. Przywrócenie wysokości podstawy z pominięciem art. 25 ust. 1b ma dotyczyć tych ubezpieczonych, którzy wystąpili o emeryturę wcześniejszą przed dniem 6 czerwca 2012 r., a jednocześnie nie osiągnęli wieku emerytalnego niezbędnego do uzyskania emerytury powszechnej na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy przed 2013 r. W większości przypadków ustawa będzie dotyczyć kobiet urodzonych w 1953 r.” (pkt 1.1. druku nr 283, na stronie: www.sejm.gov.pl).

Stosownie do art. 2 ust. 1 ustawy nowelizującej, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy postępowanie w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury ubezpieczonych, o których mowa w art. 194j ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, lub renty rodzinnej po tych ubezpieczonych z pominięciem przepisu art. 25 ust. 1b ustawy zmienianej w art. 1, wszczęte przez organ rentowy w wyniku skargi o wznowienie postępowania złożonej w trybie art. 145a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 i 695) lub przez sąd w wyniku skargi o wznowienie postępowania złożonej w trybie art. 401¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, z późn. zm.), ulega zawieszeniu z mocy prawa do czasu wydania przez organ rentowy decyzji na podstawie art. 194j ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1. Przepisów art. 194j ustawy zmienianej w art. 1 nie stosuje się do spraw, w których wskutek wznowienia postępowania, o którym mowa w art. 2, nastąpiło zaspokojenie roszczeń w całości (art. 3 ust. 1 ustawy nowelizującej), w pozostałych natomiast przypadkach ponowne ustalenie wysokości emerytury na podstawie art. 194j ustawy zmienianej w art. 1 następuje z urzędu po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (art. 3 ust. 2 ustawy nowelizującej).

Ustawa nowelizująca weszła w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia (art. 4), tj. 10 lipca 2020 r. Wskazany 6-ty miesiąc upłynął z dniem 11.01.2021 r. (10.01.2021 r. przypadał w niedzielę). Decyzja z dnia 12.01.2021 r. została zatem wydana w terminie przewidzianym w przytoczonym przepisie, natomiast wypłata wyrównania nastąpiła w pierwszym możliwym terminie wypłaty emerytury (10.02.2021 r. – art. 118 ust. 4 i 5 ustawy).

Powyższe nie oznacza jednak, że organ rentowy nie był zobligowany do wcześniejszego przeliczenia emerytury i wypłaty przedmiotowego wyrównania.

Wydanie przez organ rentowy decyzji przyznającej prawo do emerytury oraz określające jej wysokość na podstawie przepisu, który następnie został uznany przez TK za niezgodny z Konstytucją RP, winno – niezależnie od ewentualnej późniejszej interwencji legislatora – doprowadzić do wznowienia postępowania. Na taką potrzebę zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny w omawianym orzeczeniu, powołując się na poziomie przepisów konstytucyjnych na art. 190 ust. 4 Konstytucji RP. Za niedopuszczalne – jako niezgodne z przepisami ustawy emerytalnej oraz ustawo o systemie ubezpieczeń społecznych, jak również z samym charakterem prawomocnych decyzji emerytalno-rentowych – uznać przy tym trzeba poszukiwanie takiej podstawy wznowienia postępowania w przepisach k.p.a. W tym zakresie oparcia normatywnego szukać należy w zasadach i trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania, w tym wypadku – przepisach ustawy emerytalnej, a więc w art. 114 ustawy.

Zdaniem Sądu, oparcie decyzji prawomocnej na przepisie, którego konstytucyjność została następnie zanegowana – co doprowadziło do jego uchylecia w ogóle lub w stosunku do wybranej grupy ubezpieczonych – wydaje się najbliższe podstawie wznowienia w sytuacji wydania decyzji na skutek błędu organu rentowego (art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy). Takie stanowisko wyrażono w piśmiennictwie, odwołując się do szerokiego pojęcia błędu i odnosząc je właśnie do sytuacji wykreowanej przez wyrok TK z 6.03.2019 r., sygn. akt P 20/16 (szerzej na ten temat zob. J. Litowski, Podstawa wzruszenia prawomocnej decyzji emerytalno-rentowej wydanej w oparciu o akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z aktem wyższego rzędu, Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej z 2020, z. I-II, str. 29 do 63; dostępny na stronie internetowej: <http://kwartalnik.gdansk.sa.gov.pl/index.php?id=7>). Podobny pogląd powołano w judykaturze (zob. wyroki SA w Szczecinie z dnia 21 maja 2020 r., III AUa 454/19, LEX nr 3026248 i z dnia 26 marca 2020 r., III AUa 66/20, Legalis nr 2398890; wyroki SA w Białymstoku z dnia 4 marca 2020 r., III

AUa 1120/19, LEX nr 2956632 i III AUa 35/20, LEX nr 2977212. Por. także B. Augustyńska, Przeliczenie emerytury powszechnej kobiet z rocznika 1953, MoPPr 2020/5, s. 24 i n. oraz przytoczone tam orzeczenia sądów powszechnych). Stanowisko to Sąd w niniejszej sprawie w pełni podziela, a w zakresie argumentacji wspierającej to zapatrywanie – z uwagi na postulat związku zasądzenia (art. 327⁽¹⁾ § 2 k.p.c.) – odsyła do przytoczonych pozycji doktryny i judykatów.

Zgodnie z art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy, w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego. O wszczęciu postępowania z urzędu w sprawie uchylenia lub zmiany decyzji, o której mowa w ust. 1, organ rentowy zawiadamia niezwłocznie osobę zainteresowaną (art. 114 ust. 1d ustawy). Uchylenie lub zmiana decyzji, o której mowa w ust. 1, nie może nastąpić, jeżeli od dnia jej wydania upłynął okres 3 lat – w przypadku określonym w ust. 1 pkt 6 (art. 114 ust. 1e pkt 3 ustawy), chyba że w wyniku uchylenia lub zmiany decyzji z przyczyn określonych w ust. 1 osoba zainteresowana nabędzie prawo do świadczenia lub świadczenie w wyższej wysokości (art. 114 ust. 1f pkt 1 ustawy). Ponadto, organ rentowy odstępuje od uchylenia lub zmiany decyzji, z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 6, jeżeli uchylenie lub zmiana decyzji wiązałyby się z nadmiernym obciążeniem dla osoby zainteresowanej, ze względu na jej sytuację osobistą lub materialną, wiek, stan zdrowia lub inne szczególne okoliczności (art. 114 ust. 1g ustawy).

Skoro z chwilą opublikowania orzeczenia TK z 6.03.2019 r., tj. z dniem 21.03.2019 r., stawało się ono skuteczne (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP), a tym samym od tego właśnie momentu nie powinien budzić wątpliwości fakt, że decyzja wydana m.in. wobec ubezpieczonej (z 22.11.2013 r.) pozostawała obciążona błędem – jako decyzja wydana z uwzględnieniem przepisu wobec niej niekonstytucyjnego – organ rentowy winien był niezwłocznie podjąć działania zmierzające do zmiany tej decyzji. Taki obowiązek nakładał na niego przepis art. 114 ust. 1 in principio ustawy, który obok działania na wniosek przewidywał – w formie alternatywy łącznej – procedowanie przez organ rentowy ex officio. Przepis art. 114 ustawy nie przewiduje per se wprowadzenia terminu na dokonanie z urzędu czynności weryfikującej dotychczasową decyzję, tj. w istocie wydanie decyzji prawidłowej zgodnej z obecnym stanem prawnym, jednak należy w tym zakresie sięgnąć do rozwiązań przewidzianych w art. 118 ustawy określającym termin wydania takiej decyzji.

Stosownie do art. 118 ust. 1 ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1 (art. 118 ust. 2 ustawy). Jednocześnie, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5 (art. 118 ust. 4 ustawy). Wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni (art. 118 ust. 5 ustawy). Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że posłużenie się w przepisach art. 114 ust. 1 oraz art. 118 ust. 4 ustawy tożsamym sformułowaniem „decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczeń lub ich wysokość” nie budzi wątpliwości, że przepisy te pozostają ze sobą w ścisłej korelacji i odnoszą się do tego samego typu decyzji jaką stanowi decyzja weryfikująca wcześniej wydaną prawomocną decyzję.

Przyjmując, że ostatnią okolicznością niezbędną do wydania właściwej decyzji ponownie ustalającej wysokość emerytury ubezpieczonej stanowił fakt publikacji wyroku TK, od dnia takiej publikacji (21.03.2019 r.) powinien być liczony termin na wydanie decyzji weryfikującej ową wysokość. Termin ten określa art. 118 ust. 5 ustawy, wyznaczając go na najbliższy termin płatności świadczenia albo następny termin płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni. Przepis art. 118 ust. 5 ustawy literalnie wyznacza wprowadzenie terminu zapłaty ponownie przeliczonego świadczenia, jednak poza jakimkolwiek sporem winno pozostawać to, że wypłata taka winna zostać poprzedzona przez wydanie decyzji ponownie ustalającej wysokość świadczenia. Skłania do tego zarówno przyjęcie w art. 118 ust. 1 i 2 ustawy jednolitego

terminu na wydanie decyzji oraz wypłatę świadczenia, ale przede wszystkim potrzeba przestrzegania określonej chronologii (najpierw decyzja, następnie wypłata świadczenia nią objętego) oraz zapewnienia normy konkretno-indywidualnej w decyzji zawierającej obowiązek takiej wypłaty (i skorelowane z nim uprawnienie ubezpieczonego). Termin ujęty w art. 118 ust. 5 ustawy odnosi się zatem także do okresu, w jakim winna zostać wydana decyzja ponownie ustalająca wysokość świadczenia, tj. decyzja wydana na warunkach określonych w art. 114 ust. 1 ustawy. Nie ma jednocześnie przeciwwskazań – z uwagi na wyraźne odesłanie w ust. 4 do art. 118 ust. 1 ustawy – aby na wydanie takiej decyzji przyjąć termin 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności.

W omawianym przypadku najbliższy termin wypłaty emerytury ubezpieczonej przypadał na dzień 10.04.2019 r., a więc w czasie krótszym niż 30 dni od daty wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (21.03.2019 r.). Decyzja ponownie ustalająca wysokość emerytury powszechnej (ENP) winna zatem zostać wydana w kwietniu 2019 r., zaś wypłata ewentualnego wyrównania winna nastąpić do dnia 10.05.2019 r., a więc w terminie wypłaty emerytury za miesiąc maj 2019 r. Oczywiście, emerytura (ENP) za kolejne miesiące w skorygowanej już wysokości winna być wypłacana w terminach ustalonych do wypłaty emerytur za te miesiące (np. za czerwiec 2019 r. do 10.06.2019 r., za lipiec 2019 r. do 10.07.2019 r. itp.).

W niniejszej sprawie zastosowanie znajdował nadto przepis art. 133 ust. 1 ustawy. Zgodnie z jego brzmieniem, w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż: 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3; 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Konsekwentnie zatem, skoro przyznanie niższej emerytury w decyzji z 22.11.2013 r. stanowiło skutek błędu organu rentowego w – co zaznaczono – szerokim i zobiektywizowanym ujęciu, wypłata podwyższonego świadczenia (a dokładnie – różnicy między otrzymaną i należną emeryturą) winna objąć świadczenia za okres od 1 kwietnia 2016 r. do marca 2019 r. (za okres 3 lat poprzedzających miesiąc wydania przedmiotowej decyzji). Taka zatem kwota obejmująca wyrównanie za okres trzyletni oraz za miesiąc kwiecień 2019 r. winna zostać wypłacona – razem z podwyższoną emeryturą za maj 2019 r. – do dnia 10.05.2019 r.

Tymczasem, organ rentowy stosowne wyrównanie (za okres od listopada 2013 r. do stycznia 2021 r.) wypłacił dopiero w dniu 10.02.2021 r., a więc z opóźnieniem w stosunku do terminów zapłaty wskazanych powyżej.

Przepisy ustawy nie zawierają regulacji odnoszącej się do kwestii odsetek ustawowych należnych za stan opóźnienia w wypłacie świadczeń emerytalno-rentowych. W tym zakresie trzeba odwołać się do art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. w Dz. U. z 2021 r. poz. 423 – dalej jako „u.s.u.s.”).

Zgodnie z tym przepisem jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego; nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

W judykaturze – odnosząc się do przytoczonego przepisu – wyjaśniono, że określenie „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania. W tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym, jak w niniejszej sprawie,

prawo do tego świadczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNAP 2005/10/147; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAP 2002/20/501).

Podkreśla się zarazem, że „przewidziane w art. 85 ust. 1 zdanie drugie wyłączenie obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek nie jest zależne od wykazania, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Zdaniem Sądu Najwyższego, zawarte w tym przepisie określenie „okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia: „przyczyn niezależnych od organu”, co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNAP 2005/10/147; por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNAP 2005/19/308).

Jako przykład sytuacji, w której organ rentowy pomimo opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczenia lub jego wypłaty nie ma obowiązku zapłaty odsetek podaje się udowodnienie w toku postępowania sądowego przez stronę uprawnioną, przy pomocy dotychczas nie powoływanych dowodów (dokumentów, zeznań świadków), nowych okoliczności, w świetle których uprawnienie danej osoby przestaje być wątpliwe. Gdyby bowiem okazało się, że wobec braku stosownych dokumentów organ rentowy nie miał możliwości ustalenia prawa do świadczenia (jego wysokości) należącego wnioskodawcy, a dokumenty te zostały przedłożone przez wnioskodawcę dopiero przed sądem, to działanie organu rentowego byłoby usprawiedliwione i nie rodziłoby konieczności wypłaty na rzecz wnioskodawcy stosownych odsetek (przy założeniu, że organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UK 345/09, OSNAP 2011/19-20/257; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08, OSNAP 2010/23-24/293; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNAP 2005/10/147; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAP 2002/20/501).

Takiej natomiast sytuacji nie stanowi popełnienie przez organ rentowy błędu poprzez wadliwe zastosowanie przepisów prawa materialnego (przy prawidłowo ustalonym stanie faktycznym) lub też powoływanie się organu rentowego na pewne wątpliwości, nie znajdujące żadnego usprawiedliwienia w świetle zebranych przez niego dowodów. Dzieje się tak wówczas, gdy organ rentowy wydaje decyzję niezgodną z prawem, choć na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności faktycznych możliwe było wydanie decyzji odpowiadającej prawu. Opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest wówczas następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Inaczej mówiąc, jeżeli organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. W takich przypadkach organ rentowy powinien się liczyć ze skutkami swoich działań, te zaś obejmują nie tylko obowiązek wypłaty świadczeń w pełnej wysokości, ale także odsetek wynikających z ustawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III UK 110/11, LEX nr 1227452, z dnia 8 maja 2012 r., II UK 250/11, OSNAP 2013/7-8/93, z dnia 15 października 2010 r., III UK 20/10, LEX nr 694242 oraz z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UK 345/09, OSNAP 2011/19-20/257. Zob. także wyroki SA w Lublinie z dnia 26 czerwca 2013 r., III AUa 208/13, LEX nr 1331074, SA w Krakowie z dnia 23 października 2013 r., III AUa 425/13, LEX nr 1388838, SA w Katowicach z dnia 29 listopada 2012 r., III AUa 110/12, LEX nr 1271866).

W ocenie Sądu, z datą ogłoszenia orzeczenia TK z dnia 6.03.2019 r. (sygn. akt P 20/16) organ rentowy – stosownie do art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy – pozostawał zobligowany do określonego działania z urzędu, a więc do wydania decyzji ponownie ustalającej wysokość świadczenia, a w konsekwencji do wypłaty podwyższonej (w następstwie przeliczenia) emerytury. W tym wypadku zachodziła wyłącznie potrzeba odpowiedniego zastosowania prawa materialnego tzn.

podzielenia podstawy obliczenia emerytury (art. 25 ust. 1 ustawy), niepomniejszonej o kwoty dotychczas pobranych emerytur (a więc z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy) przez średnie dalsze trwanie życia (art. 26 ust. 1 ustawy). W praktyce oznaczało to w istocie przeprowadzenie identycznych obliczeń jak w decyzji z 7.11.2013 r. z wykorzystaniem tożsamy parametrów, a więc zwaloryzowanej kwoty składek, zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz przyjętego wskaźnika ŚDTŻ. Rezygnując z wydania w/w decyzji we wskazanym terminie i wypłacając w dalszym ciągu emeryturę niższą niż należna, organ rentowy naruszał wyłącznie prawo materialne, narażając się w ten sposób na odpowiedzialność odsetkową przewidzianą w art. 85 ust. 1 u.s.u.s.

Reguły dotyczące wypłacania odsetek przewidują przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12 poz. 104 – dalej jako „rozporządzenie”). Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia, odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń – do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. Okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji (§ 2 ust. 2 rozporządzenia). W przypadku natomiast świadczeń okresowych okres opóźnienia liczy się od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności (§ 2 ust. 4 rozporządzenia).

Jak wcześniej wyjaśniono, do dnia 10.05.2019 r. organ rentowy winien był kwotą stanowiącą różnicę między przeliczoną emeryturą ENP i wypłacaną emeryturą E, za okres od kwietnia 2016 r. do kwietnia 2019 r., a także podwyższoną emeryturą ENP za maj 2019 r. Odsetki od tej kwoty oraz od części emerytury ENP za maj 2019 r. należą się od 11.05.2019 r. do dnia 10.02.2021 r. (data rzeczywistej zapłaty).

Za pozostałe miesiące okresu od czerwca 2019 do stycznia 2021 r., od niewypłaconych części emerytur ENP (różnicy między przeliczoną emeryturą ENP i wypłaconą emeryturą E) odsetki należały się od 11-ego dnia danego miesiąca, za który dane świadczenie emerytalne przysługiwało. Poniższa tabelka obrazuje różnice między przeliczoną emeryturą ENP i emeryturą E, czyli kwoty od której należały się odsetki (tabelka została sporządzona na podstawie kwot wskazanych w wyliczeniu wyrównania, k – 29 i verte akt emerytalnych):

	2016	2017	2018	2019	2020										
E	ENP	R	E	ENP	R	E	ENP	R	E	ENP	R	E	ENP	R	
I	x	x	x	1964, 96	2091, 69	126, 73	1974, 96	2101, 96	126, 73	2033, 81	2164, 32	130, 51	2103, 81	2234, 81	130, 51
II	x	X	x	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51
III	x	X	x	1974, 96	2101, 69	126, 73	2033, 81	2164, 32	130, 51	2103, 81	2234, 81	130, 51	2178, 71	2313, 86	135, 15
IV	1964,	2091	126,	Jw.	Jw.	126,	Jw.	Jw.	130,	Jw.	Jw.	130,	Jw.	Jw.	135,

	96	,69	73			73			51			51			15
V	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
VI	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
VII	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
VIII	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
IX	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
X	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
XI	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
XII	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	126, 73	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	130, 51	Jw.	Jw.	135, 15
Suma															

R-różnica, jw. – jak wyżej

Odsetki ustawowe należały się zatem – do dnia rzeczywistej zapłaty (10.02.2021 r.) – od następujących podstaw i dat:

- od kwoty 4872,44 zł (wyrównanie za okres od kwietnia 2016 r. do maja 2019 r.) - od 11.05.2019 r.

- od kwoty 130,51 zł za czerwiec 2019 r. - od 11.06.2019 r.

- od kwoty 130,51 zł za lipiec 2019 r. - od 11.07.2019 r.

- od kwoty 130,51 zł za sierpień 2019 r. - od 11.08.2019 r.

- od kwoty 130,51 zł za wrzesień 2019 r. - od 11.09.2019 r.
- od kwoty 130,51 zł za październik 2019 r. - od 11.10.2019 r.
- od kwoty 130,51 zł za listopad 2019 r. - od 11.11.2019 r.
- od kwoty 130,51 zł za grudzień 2019 r. - od 11.12.2019 r.
- od kwoty 130,51 zł za styczeń 2020 r. - od 11.01.2020 r.
- od kwoty 130,51 zł za luty 2020 r. - od 11.02.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za marzec 2020 r. - od 11.03.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za kwiecień 2020 r. - od 11.04.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za maj 2020 r. - od 11.05.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za czerwiec 2020 r. - od 11.06.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za lipiec 2020 r. - od 11.07.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za sierpień 2020 r. - od 11.08.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za wrzesień 2020 r. - od 11.09.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za październik 2020 r. - od 11.10.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za listopad 2020 r. - od 11.11.2020 r.
- od kwoty 135,15 zł za grudzień 2020 r. - od 11.12.2021 r.
- od kwoty 135,15 zł za styczeń 2021 r. - od 11.01.2021 r.

Wobec powyższego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w **pkt I sentencji wyroku**.

Jak wynika z powyższych rozważań żądanie wypłaty odsetek od wyrównania za okres już od listopada 2013 r. nie znajduje oparcia w cytowanych wyżej przepisach, a tym samym odwołanie w tym zakresie jako niezasadne należało oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. (**pkt II sentencji wyroku**).

/-/sędzia Hanna Cackowska-Frank